

КЛЮЧОВІ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ В ПРОЦЕСІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ФАРМАЦІЇ

Шульга Л.І.

Інститут підвищення кваліфікації спеціалістів фармації
Національного фармацевтичного університету, м. Харків, Україна

Специфічною тенденцією професійної підготовки фахівців фармацевтичної галузі в Україні, якій приділяється пильна увага – є безперервність професійної фармацевтичної освіти [4,5,8,12,13].

На післядипломному рівні молоді фахівці (провізори-інтерни) проходять очну частину спеціалізації (інтернатуру), сертифікат якої надає їм право самостійної фахової діяльності, а далі підвищують свою кваліфікацію навчаючись на циклах передатестаційної підготовки та циклах тематичного удосконалення за певними спеціальностями. Слід відмітити циклічність післядипломного навчання, бо працівники фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я відповідно до законодавства України повинні не рідше одного разу на п'ять років упродовж своєї трудової діяльності проходити курси підвищення кваліфікації [1]. За міжкурсний період частка надбаних раніше компетентностей застаріває і виникає потреба їх оновлення, оскільки ефективність людського розвитку виявляється у набутих нових знаннях, навичках, здібностях [2,7]. До того ж перетворення на ринку освітніх послуг, мінливість суспільства, швидкі темпи науково-технічного прогресування, динамічний розвиток світового та вітчизняного фармацевтичного ринку, трансформації з цим пов'язані, ставлять перед викладацьким складом певні завдання, для вирішення яких потрібно налаштувати простір для освіти дорослих, у якому сучасному фахівцю фармації буде створено сприятливі умови професійно-особистісного зростання [1,3,6].

Мета даної роботи полягає у визначенні ключових взаємодій суб'єктів процесу освіти дорослих під час підвищення кваліфікації працівників фармації на підставі розгляду їх характеристик.

Матеріали та методи. Матеріали дослідження – інформаційна продукція що окреслює принципи андрагогіки, надає уявлення щодо аспектів післядипломного навчання фахівців фармації, розкриває питання взаємовідносин суб'єктів освітнього процесу; інструментарій – теоретичні методи: системний аналіз, порівняльний та узагальнення.

Результати та їх обговорення. По-перше, потрібно визначитися з портретом дорослої особи, яка навчається. Складові елементи, притаманні суб'єктам навчання у андрагогіці представлені на рис. 1. Науковцями по-різному трактується сам термін «доросла людина», але будь-яку людину, поведінка якої усвідомлена й відповідальна, яка має більш-менш сформовані фізіологічні, психічні функції та працює можна віднести до дорослої [10]. До складових елементів, які властиві таким суб'єктам слід віднести наступні: професійний досвід, так як у підґрунті теоретична підготовка за фахом та

сформована часом роботи сукупність практичних знань, вмінь та навичок; мотивація навчання, пов'язана з бажанням професійної досконалості в рамках отриманої освіти чи з прагненням кар'єрного зростання; здатність до самоорганізації у процесі набуття знань; специфічні риси особистості.

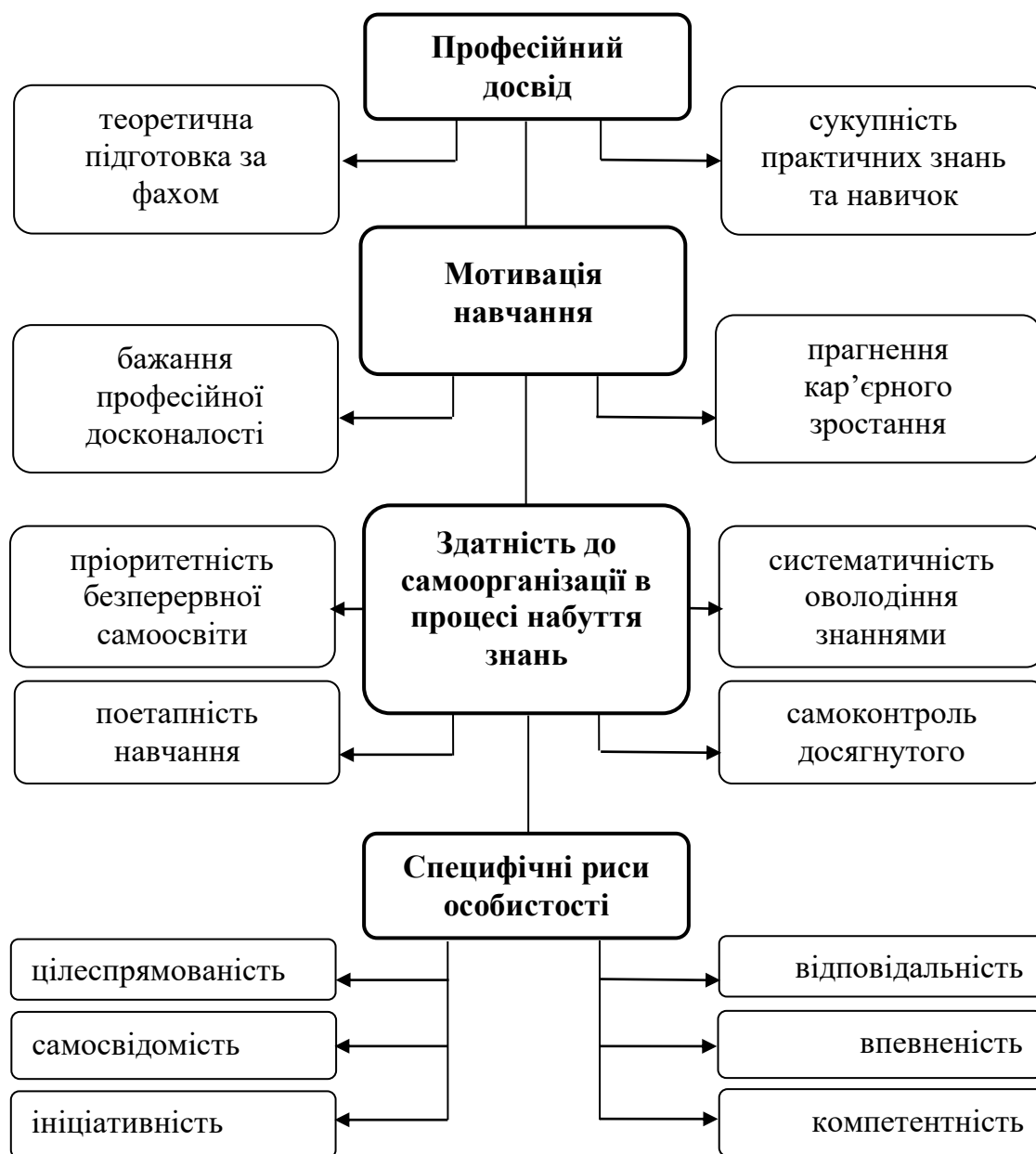

Рис. 1 Складові елементи, притаманні суб'єктам навчання у андрагогії

Розглянемо два останніх елемента детальніше. Програми підготовки фармацевтичних кадрів набувають змін, оновлюється тематика, збільшується обсяг нового матеріалу для опанування, вдосконалюються методи, які застосовуються для передачі, що передбачає певне налаштування фахівця на засвоєння нової інформації. Не менш важливим є рівень самосвідомості, ставлення та потреби дорослої людини до самоосвіти, її вміння й бажання самостійно у вибраному темпі оволодівати знаннями, здійснюючи обов'язковий самоконтроль досягнутого, а також застосовувати опановане в практичному полі.

Щодо специфічних рис особистості, то, як правило, слухачі – це досвідчені фахівці, яких можливо охарактеризувати як відповідальних та цілеспрямованих. Здобуті знання та навички додають їм впевненості, обумовлюють здібність до самостійних дій, підвищують конкурентоздатність, окреслюють фахову компетентність при спілкуванні зі споживачами аптечного закладу та колегами, що є міцним базисом практичної діяльності у професійному середовищі.

По-друге, освіта дорослих потребує не лише наявність суб'єкта, який готов до навчання, а й спеціально підготовленого до роботи з дорослою аудиторією викладача, здатного надати дану освітню послугу та задовольнити потребу в одержанні знань [3,11,14].

Проаналізуємо елементи узагальненого портрета сучасного викладача з навчання дорослих та зупинимось на деяких його характеристиках (рис. 2).

Безперечно, що перші позиції займає рівень професійної підготовки викладача-андрагога, у базисі – міцне теоретичне підґрунтя за фахом і сформовані практичні навички, а оновлена, доповнена, розширена інформація навколо ключових запитів часу та здобуті вміння як результат підвищення кваліфікації протягом всього життя на курсах, науково-практичних заходах, тренінгах та семінарах, представляє його «надбудови».

Ще одним важливим моментом є те, що система підвищення кваліфікації працівників фармації, як і взагалі післядипломне навчання, – це середовище, у якому існує та взаємодіє з професійною сферою на різних рівнях й освітня. І фахівець-андрагог, спираючись на власну педагогічну майстерність, обізнаність і розуміння психологічних та вікових особливостей дорослої людини, володіючи інструментами освіти дорослих організовує освітній процес [9]. Але головним аспектом лишається здатність «побудови» сприятливих умов для навчання дорослих: оволодіти освітніми технологіями і здійснювати виважений підбір методів для передачі знань, їх поєднань, зокрема впроваджувати інноваційні форми, створити соціально-психологічний клімат, у якому надати можливості для рефлексії, партнерської взаємодії. Адже відвідуючи заняття на циклах підвищення кваліфікації, працівники фармації мають за мету отримати якісно новий матеріал щодо сучасного стану та перспектив розвитку фармацевтичної науки та практики.

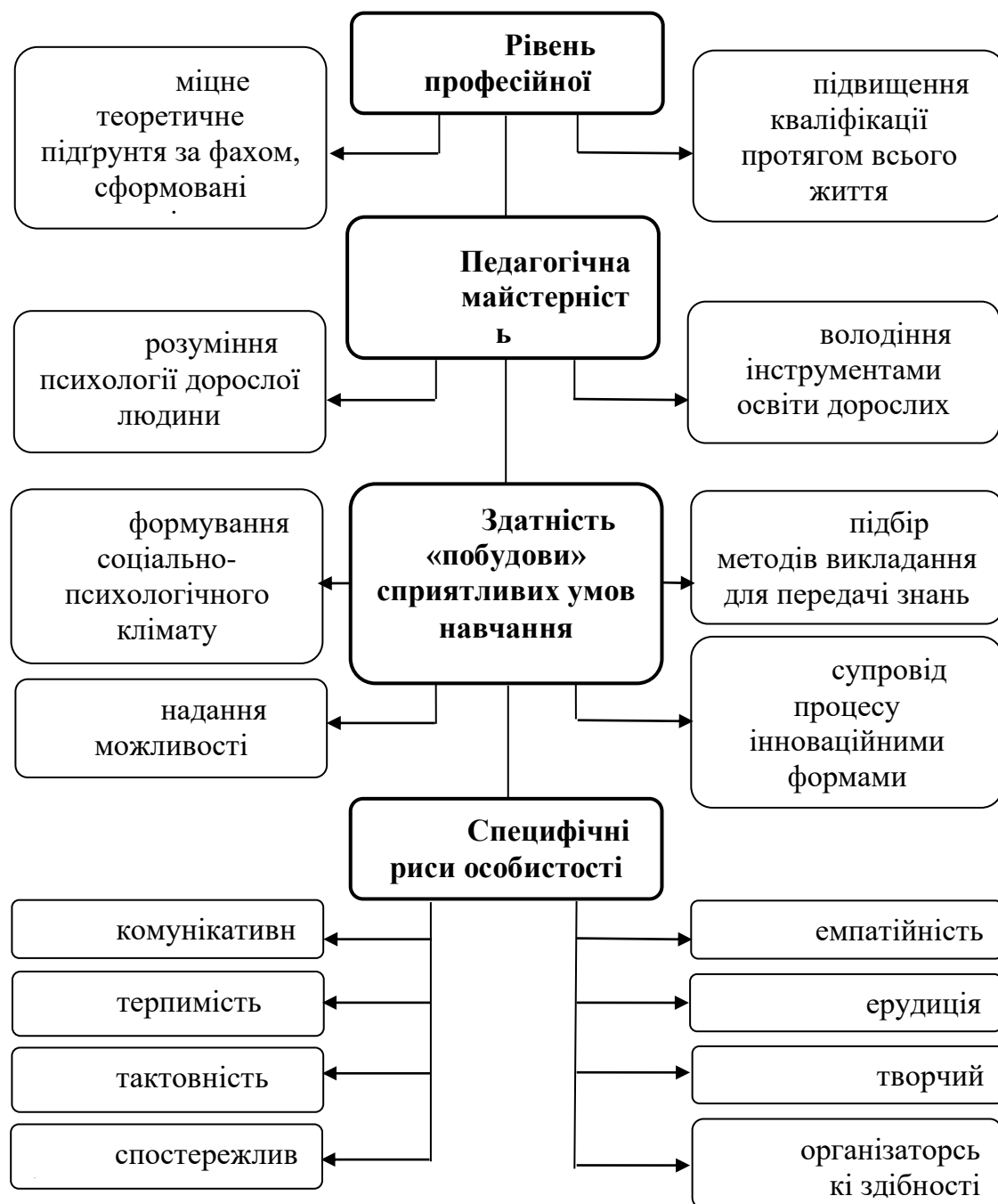

Рис. 2 Елементи портрета сучасного викладача з навчання дорослих

Портрет сучасного викладача з навчання дорослих не буде завершеним без розгляду його особистісних якостей, від яких залежить ефективність навчання дорослого контингенту, якими є комунікативність, емпатійність, ерудиція, виваженість дій, спостережливість, терпимість, тактовність, організаторські здібності, а також вміння творчо підходити до роботи та бажання опанувати передові технології навчання для дорослої аудиторії.

Роль викладача, як суб'єкта навчання дорослих, полягає і у тому, щоб проводити індивідуальне консультування, допомагати особам, які навчаються, поза закладом самостійно задовольняти певні професійні запити та опрацювати алгоритм здійснення безперервної освіти з можливим її супроводом у міжцикловий період.

Висновки

Навчання протягом життя, з одного боку, – сучасний вектор післядипломної освіти, що поряд з підготовкою висококваліфікованих кадрів, впровадженням і застосуванням нових технологій в освітній процес відноситься до пріоритетів фармацевтичної освіти, а з іншого – система комунікацій суб'єктів освітнього процесу, площина ключових взаємовідносин на основі спільної діяльності викладачів та працівників фармації у процесі післядипломної підготовки в Інституті підвищення кваліфікації спеціалістів фармації Національного фармацевтичного університету.

Література

1. Андрагогічні підходи у післядипломній освіті / Ю. П. Вдовиченко, Р. С. Коритнюк, Л. Л. Давтян та ін. *Фармацевтичний журнал*. 2014. № 2. С. 34–38.
2. Дубасенюк О. А. Передумови розвитку андрагогіки як чинника особистісного та професійного зростання дорослого. *Андрагогічний вісник*. 2013. Вип. 4. С. 26–33.
3. Значимість викладача в післядипломній освітній діяльності / Л. І. Шульга, Т. С. Безценна, О. В. Лукієнко, О. Ф. Пімінов. *Підготовка спеціалістів фармації в рамках концепції «Навчання протягом життя (Life Long Learning)» : наука, освіта, практика / Training Specialists of Pharmacy in Concept «Life Long Learning» : Science, Education, Practice* : матеріали І наук.-практ. інтернет-конференції з міжнар. участю, м. Харків, 16-17 трав. 2017 р. Харків : НФаУ, 2017. С. 79.
4. Принципи безперервної професійної освіти у фармацевтичному менеджменті / М. О. Говоруха, О. П. Гульчій, М. С. Пономаренко, Г. В. Загорій. *Зб. наук. праць співробітників НМАПО імені П. Л. Шупика*. – Київ : НМАПО, 2016. Вип. 25. С. 557–563.
5. Рижов О. А. Методологія впровадження системи післядипломної підготовки провізорів на основі технологій дистанційного навчання. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2017. 291 с.
6. Роль педагога-андрагога у професійній підготовці фахівців фармацевтичного менеджменту / М. О. Говоруха, О. П. Гульчій, М. С. Пономаренко, Г. В. Загорій. *Зб. наук. праць співробітників НМАПО імені П. Л. Шупика*. – Київ : НМАПО, 2016. Вип. 26. С. 155–161.
7. Сиченко В. В., Рибкіна С. О. Якість неперервної освіти: сутність і чинники впливу. *Неперервна освіта для сталого розвитку : філософсько-теоретичні контексти та педагогічна практика* : матеріали ІІ Всеукр. наук.-практ. конф. м. Дніпро, 12 грудня 2019 р. Дніпро : СПД «Охотнік», 2020. С. 3–5.
8. Сліпчук В. Л. Професійна підготовка майбутніх фахівців фармацевтичної галузі в умовах неперервної професійної освіти. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія*. 2014. Вип. 42. Ч. 1. С. 272–280.
9. Трубавіна І. М. Стан розробленості проблеми організації навчання слухачів післядипломної педагогічної освіти. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2017. № 5. С. 133–138.
10. Чхайло Л. М. Андрагогіка: особливості і проблеми навчання дорослих. *Андрагогічні засади післядипломної освіти* : зб. матер. Всеукр. наук.-метод. інтернет-конфер., м. Кіровоград, 20-28 квітня 2015 р. Кіровоград : КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2015. С. 183–189.
11. Шестопалюк О. В. Професійна компетентність – важливий компонент професіоналізму педагога. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. праць. Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2014. Вип. 40. 491 с.

12. Introduction of distance learning in the post-graduate pharmaceutical education: possibilities, problems, advantages / O. F. Piminov, L. I. Shulga, S. I. Trutaiev, K. O. Burian. *Управління, економіка та забезпечення якості в фармації*. 2016. № 1. С. 32–37.
13. Slipchuk V. The concept of research of pharmacists professional training in Ukraine. *The advanced science journal*. 2015. Vol. 01. P. 41–44.
14. The Role of the Educator in Adult Education / G. Giannoukos, G. Besas, Ch. Galiropoulos, V. Hioctour. *Journal of Education and Learning*. 2015. Vol. 9 (3). P. 237–240.